

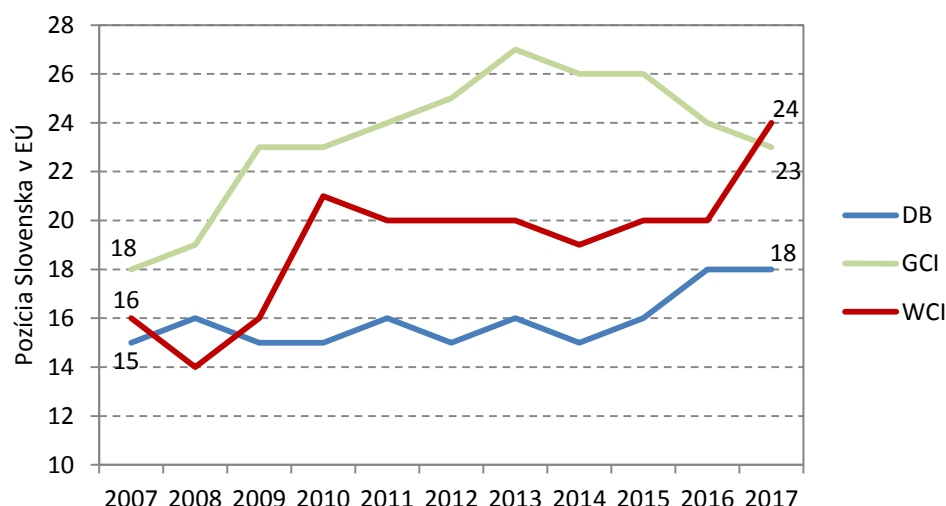
Analytický komentár

Stále d'aleko za najlepšími

Z pohľadu kľúčových rebríčkov konkurencieschopnosti začalo Slovensko po viacročnej stagnácii strácať svoju pozíciu. V niektorých ukazovateľoch patrí medzi najhoršie krajiny EÚ. Z dlhodobého hľadiska to môže mať negatívny vplyv na hospodársky vývoj na Slovensku.

Obdobie zásadných zmien podmienok podnikania, v ktorom sa Slovensko zviditeľnilo ako výrazne proreformná krajina,¹ vystriedalo niekoľkoročné obdobie stagnácie v oblasti vývoja kvality podnikateľského prostredia a neskôr aj strata pozície v rámci regiónu V4. Relatívna pozícia Slovenska v konkurencii všetkých hodnotených krajín kolísala v rokoch 2007 až 2017 medzi 29. až 49. miestom. V rámci EÚ si dlhšiu dobu Slovensko udržiavalo 15. až 16. miesto spomedzi súčasných 28 krajín únie. **Z výsledkov prezentovaných v správe Doing Business 2017 z roku 2016 však už vyplynulo zhoršenie pozície Slovenska na 18. miesto.** Najnovšia správa z roku 2017 potvrdzuje toto umiestnenie a konštatuje aj čiastočné zväčšenie medzery medzi Slovenskom a špičkou rebríčka v oblasti podnikateľského prostredia (po dlhšom období uzatvárania tejto medzery). Prepád v rebríčku neznamena automaticky zhoršenie podmienok pre podnikanie, v prípade Slovenska ide hlavne o to, že iné krajiny sú aktívnejšie a úspešnejšie v prijímaní reforiem.

Dlhodobý vývoj postavenia Slovenska v EÚ podľa rebríčkov konkurencieschopnosti

Zdroj: Svetová banka, WEF, IMD.

Poznámka: DB – Doing Business, GCI – Global Competitiveness Index, WCI – World Competitiveness Index. Vyššie číslo znázorňuje zhoršenie pozície Slovenska v EÚ.

Komplexnejšie rebríčky konkurencieschopnosti potvrdzujú slabú pozíciu Slovenska v regióne V4 a konštatujú ešte horšie umiestnenie Slovenska v rámci EÚ. Správa o globálnej konkurencieschopnosti (WEF 2017) hodnotí Slovensko ako šiestu

¹ Správy Doing business in 2005 a Doing business in 2006 od Svetovej banky, vychádzajúce zo situácie v rokoch 2003 a 2004, hodnotili Slovensko ako jednu z najreformnejších krajín sveta.

najmenej konkurencieschopnú krajinu EÚ.² Ročenka svetovej konkurencieschopnosti (IMD 2017), ktorá zvykla v období po reformách prisudzovať Slovensku vyššiu úroveň konkurencieschopnosti, vníma aktuálne Slovensko ako štvrtú najmenej konkurencieschopnú krajinu EÚ (po Chorvátsku, Grécku a Maďarsku).

Konkurencieschopnosť Slovenska ťahá nadol hlavne kvalita a efektívnosť verejných inštitúcií. Svetové ekonomické fórum (WEF 2017) slabo hodnotí aj efektívnosť trhu práce a oblasť vedy, výskumu a inovácií. Najproblematickejšími faktormi na Slovensku sú podľa neho korupcia, daňové zaťaženie a neefektívna vládna administratíva. Prepad v kvalite podnikateľského prostredia hodnotenej Inštitútom pre rozvoj manažmentu (IMD 2017) súvisel so slabou diverzifikáciou hospodárstva, zvýšením daňovej záťaže a regulácie podnikania, vyššou vnímanou korupciou, nedostatočnou pružnosťou trhu práce, nedostatkom pracovníkov v niektorých odvetviach a zároveň vysokou nezamestnanosťou mladých, ale aj často sa meniacimi podmienkami podnikania.

S rastúcim významom automatizácie a digitalizácie predstavil Inštitút pre rozvoj manažmentu (IMD 2017a) nový rebríček digitálnej konkurencieschopnosti. Hodnotí rovnaký počet krajín ako hlavný rebríček konkurencieschopnosti, sústreďuje sa však na schopnosť krajín implementovať a využívať digitálne technológie. Výsledné poradie krajín zohľadňuje tri skupiny faktorov: vzdelanostnú roveň, technologickú úroveň a pripravenosť na budúce výzvy. Umiestnenie Slovenska je vo všetkých troch hlavných oblastiach veľmi podobné. Zastáva 43. až 46. miesto spomedzi všetkých 63 hodnotených krajín, čo je o niečo lepšie skóre ako v prípade súhrnného indexu svetovej konkurencieschopnosti. **Relatívna pozícia Slovenska v regióne V4 a EÚ je však takmer rovnako nelichotivá.** Nižšiu digitálnu konkurencieschopnosť vo V4 vykazuje iba Maďarsko. V EÚ sú (okrem Maďarska) pripravení na digitálnu ekonomiku horšie ako na Slovensku iba v ďalších piatich krajinách (v Bulharsku, Chorvátsku, Grécku, Rumunsku a na Cypre).

Dostupné nezávislé hodnotenia kvality podnikateľského prostredia a konkurenčnej schopnosti potvrdzujú prehlbujúce sa zaostávanie Slovenska v tejto oblasti. Širšie porovnanie hlavných výziev krajín EÚ v oblasti štrukturálnych reforiem (napr. Lalinský 2017) ukazuje, že z pohľadu inštitucionálneho rozvoja, vnímanej korupcie, alebo aj zdravotníctva, nie sú slabé výsledky Slovenska výnimkou. Skupina nových členských krajín EÚ ako celok v týchto oblastiach stále viditeľne zaostáva za najrozvinutejšími krajinami EÚ. **Niektoré nové členské krajiny, štartujúce z podobnej počiatočnej pozície, sa však dokázali vhodnými štrukturálnymi reformami zlepšiť v kvalite svojho podnikateľského prostredia, či kvality inštitúcií nad úroveň ostatných krajín eurozóny.** Napríklad Estónsko v súčasnosti dosahuje najvyššiu kvalitu podnikateľského prostredia spomedzi krajín eurozóny a podľa údajov PISA najvyššiu kvalitu školstva v celej EÚ.

Hoci spomenuté indikátory kvality podnikateľského prostredia a konkurencieschopnosti nie sú primárne zostavované s cieľom vysvetliť celkový stav alebo tok priamych zahraničných investícií, zistenia prezentované v Analýze konvergenie slovenskej ekonomiky (NBS 2017) potvrdzujú súvislosť medzi kvalitou podnikateľského prostredia a prílevom priamych zahraničných investícií do krajiny v dlhšom období. Trend zhoršovania sa relatívnej pozície Slovenska v oblasti konkurencieschopnosti tak prirodzene vyvoláva obavy týkajúce sa poklesu investičnej atraktívnosti Slovenska, spomalenia rastu domácej ekonomiky a životnej úrovne v dlhšom horizonte.

² Po Grécku, Chorvátsku, Rumunsku, Cypre a Maďarsku. Celková pozícia Slovenska v rámci 137 krajín sa síce zlepšila o 6 miest a pozícia v rámci krajín V4 sa nezmenila, no Maďarsko zaznamenalo výraznejšie zlepšenie (o 9 miest) a umiestnilo sa tesne za Slovenskom.

Záver

V prostredí priaznivého vývoja nezamestnanosti a zlepšujúcej sa kondície podnikov na Slovensku dochádza k relatívnemu zhoršovaniu domácich podmienok pre podnikanie. Tento negatívny signál sa môže postupne prejaviť v nižšej investičnej aktivite. Po odznení súčasného pozitívneho efektu už rozbehnutého rozšírenia výrobných kapacít v automobilovom priemysle môže zhoršenie kvality podnikateľského prostredia a konkurencieschopnosti Slovenska negatívne ovplyvniť domáci hospodársky rast a dobiehanie vyspelejších krajín EÚ.

Litetratúra

IMD (2017): World Competitiveness Yearbook, Inštitút pre rozvoj manažmentu.

IMD (2017a): World Digital Competitiveness Ranking, Inštitút pre rozvoj manažmentu.

Lalinský (2017): Structural reforms and challenges in the (new) EU member states, Biatec 6/2017, Národná banka Slovenska.

NBS (2017): Analýza konvergenzie slovenskej ekonomiky 2017, Národná banka Slovenska.

WB (2005): Doing business in 2005, Removing Obstacles to Growth, Svetová banka.

WB (2006): Doing business in 2006, Creating Jobs, Svetová banka.

WB (2017): Doing Business 2018, Reforming to Create Jobs, IBRD/Svetová banka.

WEF (2017): The Global Competitiveness Report 2017–2018, Svetové ekonomické fórum.

Tibor Lalinský (analytici@nbs.sk)